

NOARROOTSI TEATAJA

V. I. LENINI
NIMELISE
KOLHOOSI
INFOLEHT

NR. 8
SEPTEMBER 1989

Koolikell väikese poisi käes kutsub õppima. Kooliaasta alguse puhul on meie ajalehe septembrinumbri põhiteema õppimine ja õpetamine, selle ajalugu, hetkeseis ja tulevikukavatsused.

340 aastat hariduselu Noarootsis

Oli aasta 1650, kui Noarootsi kiriku õpetaja Isaac Hasselblad talurahva lastele süstemaatilist kooliharidust andma hakkas. Sellest ajast alates on Noarootsis ikka lugeda ja kirjutada osatud.

Siinne hariduselu on Eestimaa oludes küllaltki tähelepanuväärne:

— suure tõenäosusega on see 1650. a. asutatud kool vanim rahvakool Eestimaal. Vähe on sellest räägitud vahest põhjusel, et see kool oli küll emakeelne, kuid mitte eestikeelne, kuna teadupärast Noarootsi laste emakeel oli rootsi keel,

— hästi tegutsesid 18. sajandil siin nn. pühapäevakoolid. Pühapäeviti tulid kodus ema kõrval kooliõpetust saanud lapsed harituma taluperemehe majja kokku ja näitasid, mida nad olid õppinud,

— 19. sajandil töötas Passlepas õpetajate seminar, tolle aja kohta üsna haruldane koolitüüp. Seminar valmistas ette õpetajaid algul rootsi, hiljem ka eesti koolidele,

— 1920.—1944. a. oli Pürksi mõisahoones rahvaülikool ja põllutöökool. Rahvaülikool polnud mitte ainult rahva koolitamise paigaks, vaid oli kogu piirkonna kultuurielu edendamise keskus,

— 1930. a. valmis Pürksis uus suur koolihoone. Kokku tulid ümberkaudsete külakoolide nii rootsi kui eesti keelt kõnelevad õpilased, et ühise perena uues majas tarkust taga nõuda.

Sellest koolimajast on ellu siirdunud palju tublisid inimesi. Selles majas said oma esimese töomehekarastuse kooliõpetaja ametis mitmed üle Läänemaa teatud-tuntud isikud. Selles majas sai Lenini ordeni ja teenelise õpetaja aunimetuse kauaaegne koolimees Viktor Pöhl.

Lugupeetud vilistlased!

On aeg kokku tulla ja seda kõike meenutada 23.—24. juunil

1990. Kui te teate oma klassikaaslast lähedal ja kaugel, öelge ka neile edasi. Kaugemad vilistlased peaksid oma soovist suvel Noarootsi tulla aegsasti märku andma. Sõidu vormistamiseks tuleb saata oma passiandmed hiljemalt 1990. a. veebruaris aadressil: Noarootsi kool, 203173 Haapsalu raj., Pürksi, Eesti. Kokkutuleku aeg on sätitud nii, et välismaalt tulijatel oleks nädala pärast võimalik osa võtta üldlaulupeost, mis toimub Tallinnas 30. juunist 1. juulini.

See kokkutulek ei ole mõeldud kinnise üritusena ainult Noarootsis koolis käinutele. Tulla võivad kõik, kes end ühel või teisel moel Noarootsiga seotuna tunnevad. Noarootsi hariduselu juubelist võiksid kujuneda järjekordsed Noarootsi päevad.

Uus ühing «Eestimaa sõbrad»

6.—7. septembril toimus Helsingis ühingu Svenska Folkskolans Vänner (Soomes asuv Rootsi haridusselts) eestvõttel seminar. Esimesel päeval oli ettekannete teema Eestimaa rannarootslaste kultuuri ja keele olukord käesoleval ajal. Teisel päeval kavandati abinõud selle unikaalse kultuuri säilitamiseks ja rootsi keele õpetamiseks Eestis.

Seminaril olid esindatud Rootsi Instituut, Helsingi Ülikool, Soome Haridusministeerium, Svenska Oldingens Vänner (sõarselts Svenska Folkskolans Vänneri ja Eestirootsi Kultuuri Seltsile), Tuglase selts, Rootsi Kirjandusselts Soomes jt. — kokku üle tosinat ühingu ja seltsi. Kohal olid ka ajakirjanikud, raadio ja televisiooni esindajad. Eestirootsi Kultuuri Seltsist olid kutsutud Evi Juhkam, Angelika Järvi, Maimo Limbak, Piret Öunapuu, Helmut Piirimäe, Ain Sarv, Ervin-Johan Sedman, Ants Varblane ja allakirjutanu.

Noarootsi oli seminaril üsna kesksel kohal. Soojalt tervitati meie kooli ettevõtmisi nii lastele rootsi keele õpetamise osas kui gümnaasiumi rajamise plaane.

Huvi ja toetust oli tunda igal sammul. Aidati muretseda sõnaraamatuid ja õpikuid, pakuti keeleõpetajaid tulevaks aastaks, lubati aidata koolitada meie õpetajaid nii Soomes kui Rootsis.

Meie silmade all sündis uus ühing, mille põhieesmärkideks on toetada eestirootsi kultuuriprojekte, tegelda kultuurivahetusega, edastada huvipakkuvat informatsiooni, aidata kaasa rootsi keele õpetamisele Eestis jm. sellega seotud. Ühingu eestvedajateks on Harriet Wahlsberg Soomest ja Gunvor Flodell Rootsist. Kinnitati ka ühingu põhikiri. Uus ühing sai nimeks «Eestimaa sõbrad».

Noarootsi gümnaasium

Ettevalmistustööd gümnaasiumi avamiseks käivad. 1990. a. 1. septembril tahaksime vastu võtta 20—25 huvilist üle Eesti. Tulevikus toimub gümnaasistide õppetöö põhiliselt Pürksi mõisas — endises Pürksi Rahvaülikooli hoones. Noarootsi koolimajast tuleksid kasutamisele ainult võimla, söökla ja mõned kabinetid. Elamiseks saavad gümnaasistid ruumid majandi valmivas elumajas. Oppeperioodil oleksid need ühiselamuks gümnaasistidele, suvel hotelliks turistidele.

Õppetöö korraldame nii, et Noarootsi gümnaasiumi haridus põhiosas oleks sama, mis kesk-koolides, st. gümnaasiumi lõpetanu saab õppima asuda ükskõik millisele erialale kõrgkoolis või tehnikumis. Ainult nende õppetundide ajal, mis senini keskkoolides on kasutatud mingi kutseoskuse omandamiseks (autojuht, õmbleja, lüpsja jne), õpiksid gümnaasistid rootsi keelt, Rootsimaa ajalugu, geograafiat jne. Omandades koolis rootsi keele elementaarkursuse, võiksid õpilased suve veeta Rootsis või Soomes rootsikeelsetes peredes. Pere töödes-tegemistes kaasa lüües peaks keelepraktika olema üsna tulemusrikas. Sellisel moel võiks eeldada, et kolmandal õppeaastal on gümnaasistid võimelised vähemalt osa õppeaineid õppima rootsi keeles.

Põhiaineid õpetaksid gümnaasistidele Noarootsi kooli omad õpetajad, spetsiaalseid loengutsükleid tuleksid lugema oma ala parimad nii meilt kui mujalt. Näiteks on nõusolek professor Helmut Piirimäelt Tartu Ülikoolist, et ta tuleb lugema Rootsi ajaloo kursust. Sellelaadseid eelkõigusteleid on juba teisi.

Kas ja millal Rootsi gümnaasiumist võiks saada Põhjamaade gümnaasium — see tähendab, et millal lisaks rootsi keelele oleks võimalik õppida ka soome, taani ja norra keelt ja huvitada nende maade elust-olust, see jääb juba tulevikule otsustada.

Eialgu võib olla küsimuseks see, mida hakkavad gümnaasistid oma teadmistega peale pärast lõpetamist. Nagu eespool kirjutas, ei tohiks nende baasharidus piirata edasiõppimise väljavaateid ükskõik millisel erialal. Kui aga huvi rootsi keele ja kultuuri vastu on jäänud raskete õpingute kiuste püsima, siis usun, et selleks ajaks, kui esimene gümnaasiumilend lõpetab, on juba ka Tartu Ülikoolis võimalik rootsi keelt õppida (senini on lähim koht selleks Leningrad). Kes aga ei ole huvitatud kõrgkoolist, sellele jätkub tööd nii Noarootsis, Haapsalus jm. tõlgina, giidina, hotelliametnikuna jms.

Ja lõpuks — ma pole kohanud ühtegi inimest, kes oleks kurtanud, et liigne võõrkeeleoskus teda elus segaks.

LAINA BELOVAS
Noarootsi kooli direktor